

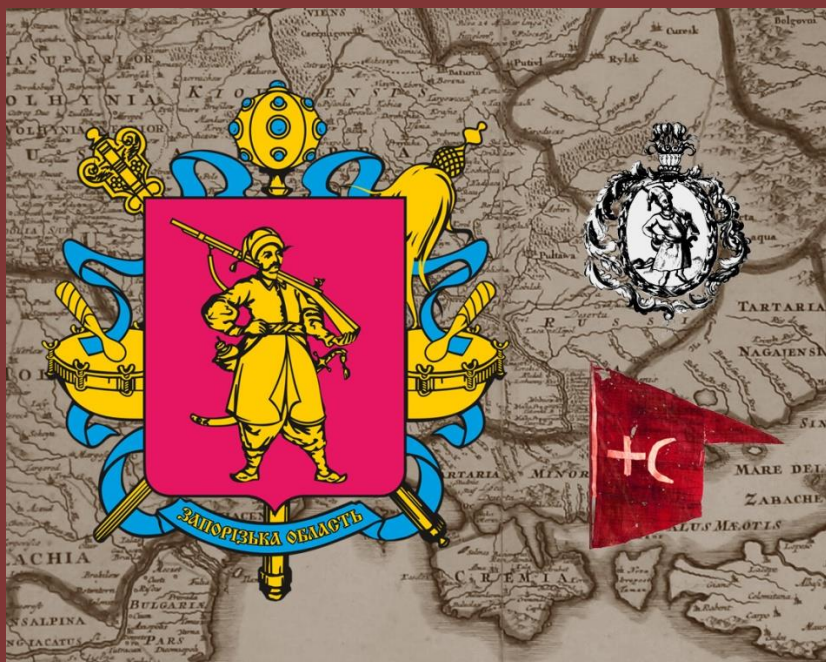

**Таврійський державний
агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного**

**НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА**

**Видатні особистості
Запорізького краю**

**Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного**

Наукова бібліотека

**Видатні особистості
Запорізького краю**

Запоріжжя – 2025

Запорізький край - степова перлина Півдня України.

Край Запорізький - дивовижна історична та природна перлина нашої країни. Тут насправді переймаєшся духом нестримного Дніпра, солодким повітрям козацької вольниці, повагою до стійкості вікових дубів-велетнів.

Запорізький регіон багатий на людей, долі яких тісно переплітаються з історією краю. Ця земля народжувала героїв, чії подвиги оспівувалися у піснях та легендах. Саме вони зробили його прекрасним, яскравим та відомим на цілий світ. Адже саме з Запорізької Січі викувалася могутня та незламна сила - волелюбний дух української нації, фундамент державності, і в наступні часи запоріжці ніколи не стояли на узбіччі історії, а завдавали тон у розвитку подій та укріпленні національних інтересів.

Запорізький край - колыска дивовижного запорізького народу, який виріс на вільних просторах Таврії, на берегах великого Дніпра, що омиває легендарний острів Хортицю

В усі епохи Запоріжжя народжувало неймовірних особистостей, які зробили значний внесок у різні сфери життя. Серед них відомі вчені, спортсмени, письменники, митці та громадські діячі.

ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ

Запорізький край славиться своїм героїчним минулим. Саме тут формувалася легендарна Запорозька

Січ – колыска українського козацтва. Історичні постаті, що діяли на цій землі, залишили вагомий слід у боротьбі за свободу та незалежність України. Їхні подвиги, мудрість і незламний дух стали символом мужності й патріотизму для прийдешніх поколінь.

ЛЕГЕНДАРНІ ВОЇНИ

Запорізький край – це земля вільних людей, які ніколи не підкорювалися ворогу. Це територія, на якій починалися козацькі повстання проти іноземного поневолення та визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького. Це земля, на якій з часів української революції та національно-визвольної боротьби живе та процвітає міцний махновський дух. Це край, у якому під час Другої світової війни партизани та підпільники робили так, щоб у нацистів земля горіла під ногами.

ІВАН СІРКО

Іван Дмитрович Сірко (бл. 1605 – 11 серпня 1680) – видатний український козацький ватажок, легендарний кошовий отаман Запорізької Січі, полковник, один з найвидатніших полководців в історії України. Його ім'я стало символом непереможності та мужності запорозьких козаків.

Зв'язок Івана Сірка із Запорізьким краєм є нерозривним і визначальним для його постаті: Запорізька Січ була центром усього його життя та військової діяльності. Саме тут він провів більшість свого часу, був обраний кошовим отаманом і керував козацькими походами.

Його багаторазове обрання на посаду кошового

отамана Запорізької Січі свідчить про глибокий зв'язок з козацькою громадою та її довіру. Він був справжнім лідером Запорожжя. За різними даними, він близько десятка разів очолював Військо Запорозьке Низове. Історик Дмитро Яворницький вважав, що на виборах він перемагав 8 разів. На думку сучасного біографа Юрія Мицика, який присвятив вивченню життя Сірка майже три десятиліття, посаду кошового отамана він загалом обіймав 15 разів.

Іван Сірко присвятив своє життя захисту українських земель, зокрема Запорізького краю, від набігів татар і турків. Його походи на Кримське ханство мали на меті звільнення полонених та убезпечення південних кордонів.

Його могила на Запоріжжі (нині Дніпропетровщина, але історично це частина Великого Лугу Запорозького) є місцем паломництва і символом козацької слави.

Іван Сірко є однією з найяскравіших і найшановніших постатей української історії. Він уособлює незламний дух Запорозького козацтва, його мужність, військову майстерність та відданість справі захисту рідної землі. Його ім'я стало легендарним і досі надихає українців на боротьбу за свободу.

ПЕТРО САГАЙДАЧНИЙ

Петро Конашевич-Сагайдачний (бл. 1582 – 20 квітня 1622) – видатний український полководець, політичний діяч, гетьман реєстрового козацтва та кошовий отаман Запорізької Січі. Він відомий своїми успішними морськими та сухопутними походами, а також значним внеском у розвиток української культури та православної

церкви.

Зв'язок Петра Сагайдачного із Запорізьким краєм є фундаментальним, оскільки саме Запорізька Січ була його основною військово-політичною базою та джерелом його сили.

Сагайдачний був обраний кошовим отаманом Запорозької Січі, що свідчить про його високий авторитет серед запорожців. Саме звідси він організовував та очолював свої легендарні морські та сухопутні походи.

Ім'я гетьмана Сагайдачного наводило страх на Кримський ханат і на Московське царство. Він - організатор успішних походів запорозьких козаків проти Кримського ханства, Османської імперії та Московського царства.

Запорізька Січ була місцем, де Сагайдачний формував і тренував своє військо, яке стало грізною силою на Сході Європи. Він перетворив козацьке військо на регулярну армію зі суворою дисципліною та високою боєздатністю.

Усі його великі походи, зокрема морські рейди на турецькі володіння, починалися і завершувалися на Січі, що розташовувалася на території історичного Запорізького краю. Дніпровські пороги та Великий Луг забезпечували природний захист та були ідеальною базою для козацьких операцій.

Вступив з усім Військом Запорозьким до Київського братства, сприяючи відновленню православної ієрархії та захисту української культури від полонізації.

Сагайдачний, як один з найвидатніших лідерів

Запорозького козацтва, є символом козацької вольності та боротьби за українські інтереси, що нерозривно пов'язано з духом Запорізького краю.

НЕСТОР МАХНО

Нестор Іванович Махно (1888–1934) – видатний український анархіст, військовий та політичний діяч, командувач Революційної повстанської армії України (РПАУ), відомої як "махновці", під час Української революції 1917–1921 років. Його діяльність тісно пов'язана з територією сучасної Запорізької області.

Гуляйполе, його рідне село, яке нині є містом у Запорізькій області, було епіцентром його діяльності. Саме тут він народився, формував свої погляди та розпочав свою революційну діяльність.

Територія сучасної Запорізької області, зокрема Гуляйпільщина, була основним осередком та "столицею" махновського руху. Звідси Махно керував своєю армією, проводив з'їзди, формував загони та реалізовував свої ідеї анархістського самоврядування.

Махно та його армія вели боротьбу проти різних сил: австро-німецьких окупантів, Гетьманату, Директорії, денікінців та більшовиків, прагнучи створити вільне анархістське суспільство на засадах самоврядування та бездержавності.

Запорізький край, з його степовими просторами та селянським населенням, став ідеальною базою для партизанської війни, яку вів Махно. Місцеві селяни становили основну соціальну опору його руху.

Нестор Махно є однією з найвідоміших історичних

постатей, що асоціюються із Запорізьким краєм. Його ім'я та діяльність залишили глибокий слід у пам'яті місцевого населення та стали частиною регіональної ідентичності.

Його боротьба за вільну Україну без будь-якої влади, його прагнення до селянського самоврядування та його військова майстерність роблять його символом опору та боротьби за свободу, особливо для Запорізького краю.

ВАСИЛЬ ПЕТРОВ

Василь Степанович Петров (1922–2003) – видатний радянський та український воєначальник, генерал-полковник, двічі Герой Радянського Союзу, кандидат військових наук. Його життя та військова кар'єра були тісно пов'язані з Україною, а особливо з Запорізьким краєм, де він народився.

Народився 5 березня (за іншими даними – 22 червня) 1922 року в селі Дмитрівка нині Приазовського району Запорізької області, в селянській родині. У 1939 році закінчив Нововасилівську середню школу.

У 1941 році закінчив Сумське артилерійське училище.

У 1939 році був призваний до Червоної Армії Мелітопольським міським військовим комісаріатом Запорізької області. З червня 1941 року брав участь у Другій світовій війні, воював на Південному, Воронежському та 1-му Українському фронтах.

У вересні 1943 року під час боїв за форсування Дніпра та утримання плацдарму на південь від Києва, Василь Петров отримав важке поранення, внаслідок якого втратив обидві руки. Однак, після тривалого лікування, він

добився повернення на фронт і продовжив командувати артилерійським полком, ставши єдиним у світі офіцером, який воював без обох рук.

Першу зірку Героя отримав у 1943 році за форсування Дніпра. Другу – у 1945 році за мужність у завершальних боях війни.

Навесні 1945 року 22 річний гвардії майор, не маючи обох рук, командував винищувально-протитанковим арtpолком, утримуючи плацдарм на західному березі Одера, за що був удостоєний другої «Золотої Зірки» Героя.

Після розпаду СРСР продовжив службу у Збройних Силах України, довічно залишаючись на військовій службі, що свідчить про його відданість новій українській державі.

На його малій батьківщині, у Приазовському районі Запорізької області, встановлено бюст Двічі Героя Радянського Союзу Василя Степановича Петрова на території Приазовської різнопрофільної спеціалізованої школи №1 «Азимут». Це свідчить про глибоку повагу та пам'ять про нього в рідному краї.

ДМИТРО ДОНЦОВ - «ДУХОВНИЙ БАТЬКО» УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

Дмитро Донцов (1883–1973) – найвідоміший ідеолог українського націоналізму, філософ, публіцист та громадський діяч.

1883 р. – народився в сім'ї нащадка козацького роду в Мелітополі Таврійської губернії Російської імперії. Освіта – Мелітопольське реальне училище, юридичний факультет Петербурзького, Віденського та Львівського

університетів.

1905 р. – вступив до Української соціал-демократичної робітничої партії, зайнявся революційною антирежимною діяльністю, двічі арештований жандармерією. Пройшов шлях від революційного марксиста до інтегрального націоналіста та консервативного революціонера.

Хто такий Донцов?

- Ідеолог українського чинного націоналізму, теоретик і практик боротьби проти «руського міра» та комунізму, що ідейно загартував і сформував два покоління воюючої української молоді.

- Доктор права, інтелектуал, філософ і національний мислитель.

- Спеціаліст з інформаційно-психологічних операцій та пропаганди, ідейник та творець радикальних українських середовищ в Україні та на еміграції.

- Видавець, редактор, ідеолог журналів «Заграва», «Літературно-науковий вісник» та «Вісник» – флагманів літературного, культурного та ідеологічного простору українців західних земель та еміграції міжвоєнного часу.

- 1926 р. – написав та видав у Львові ідеологічний блокбастер – книгу «Націоналізм», якою створив новий ідейно-політичний бренд, зафіксував особисте теоретичне лідерство та започаткував нову політичну моду.

- 1922 – 1973 рр. – проживаючи у Львові,

Бухаресті, Празі, Відні, Берліні, пізніше в США та Канаді – вів безперервну ідеологічну, контрпропагандивну, інформаційну, організаторську діяльність в націоналістичному середовищі для мобілізації українців на боротьбу за націю та державу.

Доля судила Донцову довгий життєвий шлях: на полі української публіцистики він працював безмаль 65 років. Світ за цей час сильно змінився, змінювались і погляди Донцова.

Але протягом всього життя нашого українського Макіавеллі його провідною зорею була незалежна українська держава і боротьба проти Росії як головного ворога нашої незалежності.

За своє довге життя Донцов був знайомий з цілою масою українських політичних,

громадських, культурних діячів, мав серед них багато палких прихильників і ще більше – запеклих ворогів.

Шляхетність, мудрість, відвага – три основні прикмети володарського класу... Шляхетного не підкупиш, мудрого не обдуриш, мужнього не злякаєш. Д. Донцов.

ІЛЛЯ СТАМБОЛІ

Ілля Борисович Стамболі (1871–1954) – видатний мелітопольський підприємець, купець і меценат караїмського походження, який зробив значний внесок у культурний та економічний розвиток Мелітополя наприкінці XIX – на початку XX століття.

Зв'язок Іллі Стамболі із Запорізьким краєм, зокрема

з Мелітополем, є надзвичайно тісним і визначальним для його біографії та історії міста:

Мелітополь був його рідним містом та основним місцем проживання його родини. Саме тут він розгорнув свою активну діяльність.

Він на власні кошти побудував у Мелітополі знакові культурні об'єкти, які на багато десятиліть визначили культурне життя міста:

□ Зимовий театр Стамболі: У 1907 році на вулиці Воронцовській (нині проспект Богдана Хмельницького) він збудував концертний зал, відомий як Зимовий театр.

□ Перший кінотеатр: У 1908 році на перехресті Воронцовської та Торгової вулиць (нині проспект Богдана Хмельницького та вулиця Гетьмана Сагайдачного) відкрив перший у місті кінотеатр (електробиограф).

□ Літній сад (Міський сад): У 1908 році орендував літній сад на березі Молочної річки, де побудував естраду, кав'ярню, купальні та великий ставок з пристанями, перетворивши його на улюблене місце відпочинку містян.

Завдяки його ініціативам Мелітополь отримав сучасні для того часу розважальні та культурні заклади, що сприяло розвитку мистецтва та дозвілля в регіоні. Він був знайомий з найкращими представниками творчої інтелігенції Мелітополя.

Ім'я Іллі Стамболі досі шанується в Мелітополі, його спадщина є важливою частиною історичної та культурної ідентичності міста.

Його внесок у розбудову Мелітополя є безцінним, а створені ним об'єкти стали важливими центрами громадського життя.

ВЧЕНІ

Запорізька земля дала Україні та світу багатьох талановитих учених, винахідників і дослідників. Вони зробили значний внесок у розвиток техніки, медицини, педагогіки, гуманітарних і природничих наук. Їхні відкриття та праці допомагають розвивати сучасну науку й виховують нове покоління дослідників.

ЯКІВ НОВИЦЬКИЙ

Яків Павлович Новицький (1847–1925) – видатний український фольклорист, етнограф, історик, археолог, красзнавець і педагог. Його життя та наукова діяльність були нерозривно пов'язані із Запорізьким краєм, який він присвятив дослідженню.

Хоча народився за межами сучасної Запорізької області, значну частину свого життя, починаючи з 1879 року, він прожив і працював в Олександрівську (нині Запоріжжя). Тут він був секретарем повітової училищної ради, опікуном земських шкіл, що сприяло його мандрівкам по території Запорозжя.

Яків Новицький присвятив понад 30 років дослідженню острова Хортиця, Великого Лугу Запорозького, руїн Запорозьких Січей (окрім Олешківської та Кам'янської). Він здійснював тривалі походи, ретельно опрацьовував місцеві архіви.

Протягом 1873–1916 років він активно збирав фольклорні матеріали (пісні, перекази, легенди, повір'я, розповіді) на території колишнього Запорозжя, зокрема в Олександрівському та Катеринославському повітах. Його збірки є безцінним джерелом для вивчення історії та культури регіону.

Його зусилля зіграли ключову роль у створенні Запорізького краєзнавчого музею, який став центром збереження та дослідження спадщини регіону.

У Запоріжжі діє наукове товариство імені Якова Новицького, а одна з вулиць міста названа на його честь.

БОРИС МИХАЙЛОВ

Борис Дмитрович Михайлов (1936–2008) – видатний український історик, археолог, краєзнавець, музеєзнавець, доктор філософії, Заслужений працівник культури України. Його життя та наукова діяльність були нерозривно пов'язані із Запорізьким краєм, особливо з дослідженням та збереженням унікальної пам'ятки – Кам'яної Могили.

Він народився, виріс і провів значну частину свого життя в Мелітополі. Його дитинство та юність сформували його любов до рідного краю.

Більше 40 років свого життя Борис Михайлов присвятив дослідженню унікального природного та історичного феномена – Кам'яної Могили, що розташована на Мелітопольщині. Він відкрив 17 нових гротів і печер цієї пам'ятки.

Завдяки його ініціативі та наполегливій праці у 1986 році було створено Державний історико-археологічний музей-заповідник "Кам'яна Могила", а згодом він став

Національним. Борис Михайлов був його незмінним директором.

Як директор Мелітопольського краєзнавчого музею, він сприяв його розвитку та створенню філій, а також понад 50 народних музеїв у селах Запорізької області.

Написав низку важливих наукових та науково-популярних праць, присвячених історії, археології та природі Мелітополя та Північного Приазов'я, зокрема "Петрогліфи Кам'яної Могили", "Історія міста Мелітополя", "Мелітополь: природа, археологія, історія".

Його діяльність була продиктована глибокою любов'ю до рідного краю та прагненням зберегти його історичну та культурну спадщину.

Заслужений працівник культури України: Цей почесний титул та нагородження орденом "За заслуги III ступеня" свідчать про визнання його внеску на державному рівні.

САМУЇЛ ГУЗЬ - "БАТЬКО РАДЯНСЬКОГО ТИТАНУ"

Самуїл Юрійович Гузь (1905–1969) – видатний радянський інженер-металург, якого називають "батьком радянського титану". Його діяльність мала величезне значення для розвитку титанової промисловості, зокрема на Запорізькому краю.

Самуїл Гузь народився у Мелітополі. Значна частина його професійної діяльності, яка принесла йому визнання, відбувалася саме на Запоріжжі: Він був головним інженером Запорізького титано-магнієвого комбінату (ЗТМК) з 1954 по 1960 рік – одного з найбільших

підприємств регіону та країни.

З 1961 по 1968 рік працював головним металургом Інституту титану в Запоріжжі, що підкреслює його роль у науковому та технологічному розвитку металургії в регіоні.

Його участь у створенні та розвитку титанової промисловості в СРСР безпосередньо пов'язана із Запоріжжям, оскільки ЗТМК був одним із ключових виробничих центрів.

Лауреат Сталінської премії: Отримання високої державної нагороди підкреслює визнання його заслуг у розвитку промисловості.

Помер і похований у Запоріжжі, що також свідчить про його глибокий зв'язок з містом.

МИХАЙЛО ОРАТОВСЬКИЙ - ТВОРЕЦЬ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО ДИВА

Михайло Тимофійович Оратовський (1905–1966) – видатний український вчений-селекціонер, кандидат сільськогосподарських наук, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки. Його називають "творцем мелітопольського дива", адже саме завдяки його праці Мелітополь став всесвітньо відомою "столицею черешень".

Хоча народився на Черкащині, у 1933 році він переїхав до Мелітополя, який став справою всього його життя. Саме тут, на Мелітопольській дослідній станції садівництва, він провів понад 30 років, займаючись виведенням нових сортів плодових культур.

Завдяки його праці Мелітополь здобув славу "столиці черешень" не лише в Україні, а й далеко за її

межами. Виведені ним сорти черешні займають близько 40% усіх насаджень черешні на території України. Він є автором і співавтором 52 сортів черешні, 2 – вишні, 14 – абрикоса, 7 – сливи.

Виведені ним сорти черешні "Присадибна" і "Червнева рання" отримали золоті медалі на міжнародній виставці в Ерфурті (Німеччина).

На території Запорізького краю він створив величезний гібридний фонд із 18 000 рослин, що стало основою для подальшого розвитку садівництва.

У Мелітополі його іменем названо вулицю та провулок, а в музеї дослідної станції садівництва є стенд, присвячений його діяльності.

Лауреат Державної премії України: Посмертно (у 1992 році) був удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки за свій внесок.

Навіть під час війни він продовжував плідну дослідницьку роботу, переховуючись від окупантів, що свідчить про його відданість науці та рідній землі.

МИХАЙЛО СИДОРЕНКО - ВЧЕНИЙ-САДІВНИК

Михайло Федорович Сидоренко (1902–1989) – видатний український вчений-садівник, кандидат сільськогосподарських наук, Герой Соціалістичної Праці, Заслужений агроном УРСР та Заслужений діяч науки УРСР. Його життя та професійна діяльність були нерозривно пов'язані з Мелітополем та Запорізьким краєм, де він зробив величезний внесок у розвиток садівництва.

З 1932 по 1941 рік та з 1945 по 1974 рік – директор Мелітопольської дослідної станції садівництва. Він був незмінним директором цієї ключової наукової установи, розташованої в Мелітополі (Запорізька область), протягом 42 років. Це підприємство стало його справою життя.

Його наукові інтереси та практична діяльність були безпосередньо спрямовані на розвиток промислового садівництва на півдні України, зокрема на Запоріжжі. Він досліджував агротехніку вирощування черешні та персика, включаючи використання малоприсаєднатих піщаних ґрунтів. Захистив кандидатську дисертацію на тему "Черешня на терасах річки Молочної" (1948). Активно займався організацією промислового садівництва на півдні України, агротехнікою вирощування черешні та селекцією персика.

Під його керівництвом та за його участі було створено багато нових сортів персика (автор і співавтор 30 сортів), а також черешні, які успішно районовані в Україні та отримали міжнародне визнання.

У 1947 році на базі дослідної станції була відкрита однорічна сільськогосподарська школа з підготовки садівників, виноробів, бджолярів, яку також очолював Михайло Сидоренко. Понад 5000 учнів закінчили цю школу, що сприяло розвитку аграрної освіти в регіоні.

У 1972 році Мелітопольська дослідна станція садівництва була реорганізована в Український науково-дослідний інститут зрошувального садівництва, який згодом отримав його ім'я – Мелітопольська дослідна станція садівництва імені М. Ф. Сидоренка. На її будівлі встановлено меморіальну дошку, а його ім'ям названа

вулиця в Мелітополі. На території станції працює музей, окремий зал якого присвячений М. Ф. Сидоренку.

Його праця була відзначена найвищими державними нагородами СРСР, а виведені ним сорти отримували золоті медалі на міжнародних виставках. Двічі Орден Леніна, двічі Орден Трудового Червоного Прапора, чотири срібні та золоті медалі ВДНГ СРСР, Герой Соціалістичної Праці (1971), Заслужений агроном УРСР (1962), Заслужений діяч науки УРСР (1969).

Опублікував понад 120 наукових та науково-популярних праць, включаючи книги "Черешня" та "Сади в степах Запорізьких".

ЗАПОРІЗЬКІ ГІПОКРАТИ

АНДРІЙ КОРВАЦЬКИЙ

Андрій Васильович Корвацький (бл. 1843/1844 – 1907) – видатний мелітопольський земський лікар, садівник і краєзнавець. Його діяльність мала величезне значення для розвитку садівництва та охорони здоров'я на території сучасної Запорізької області.

У 1878 році Андрій Корвацький переїхав на Мелітопольщину, яка стала основним місцем його професійної та наукової діяльності.

Він започаткував вирощування плодових садів у регіоні, що згодом зробило Мелітополь відомим як "черешнева столиця".

У 1887 році Корвацький заклад дослідний сад і розсадник на рухливих пісках Кизияра. Придбав перші саджанці черешні у Франції, які добре прижилися у

місцевих умовах.

У його садах було виведено 75 сортів груші, 40 сортів яблуні, 10 сортів черешні, 10 сортів абрикоси, понад 40 сортів винограду.

Внесок в охорону здоров'я:

- У 1897 році завдяки його зусиллям була заснована Мелітопольська міська санітарна станція.
- У 1899 році він брав участь у проєктуванні та будівництві нової земської лікарні (нині міська лікарня № 1).

Під час пошуку води для поливу садів відкрив свердловину з лікувальною мінеральною водою.

Був активним краєзнавцем, що сприяло вивченню та популяризації історії та природи Мелітопольщини.

Поєднав лікарську практику з науковими дослідженнями в садівництві та краєзнавством, демонструючи широкий спектр інтересів та відданість рідному краю.

ОЛЕКСАНДР ВОЗІАНОВ - ГЕРОЙ УКРАЇНИ

Олександр Федорович Возіанов (1938–2018) – видатний український вчений-медик, хірург-уролог, академік Національної академії наук України та Академії медичних наук України, Герой України.

Він народився у Мелітополі, на малій батьківщині розпочався його життєвий шлях.

Видатний український учений хірург-уролог. Розробив оригінальну методику операції при аденомі передміхурової залози та запропонував спеціальний

хірургічний інструментарій. Упровадив радикальну операцію з приводу раку передміхурової залози. Розробив класифікацію передпухлинних станів, раку передміхурової залози й сечового міхура та алгоритм діагностики аденоми, передраку й раку передміхурової залози з впровадженням імуногістохімічного моніторингу. Провів дослідження з визначення клітинних і молекулярних механізмів розвитку раку сечового міхура й впливу на цей процес радіаційного забруднення середовища після аварії на ЧАЕС. Описав нову нозологічну одиницю «Радіаційна склеротична проліферативна атипова нефропатія». Засновник першої в Україні лабораторії термодіагностики та відділення екстракорпорального дроблення каменів нирок, піонер ендouroлогії.

Автор близько 600 наукових праць, зокрема 55 монографій, підручників і посібників, а також 19 винаходів. Створив урологічну наукову школу в Україні. Підготував 13 докторів і 34 кандидатів наук.

Був Іноземний членом Польської академії медицини (1997 р.), Бразильської академії наук (1997 р.), президентом Української асоціації урологів, членом Європейської, Американської та Міжнародної асоціацій урологів, Європейського товариства дитячих урологів, Нью-Йоркської Академії наук.

Герой України (2000 р.). Нагороджений Почесною відзнакою Президента України (1996 р.), орденами Ярослава Мудрого V ступеня (1998 р.) і IV ступеня (1999 р.), орденом Держави (2000 р.), орденом Гіппократа, медаллю Папи Римського Іоанна Павла II, орденом «За

заслуги» (Італія), орденом Відзнаки (США), золотою медаллю за внесок у світову та українську медицину (США) та ін.

Його ім'я присвоєно Інституту урології НАМН України.

ОЛЕКСАНДР ГУСАКОВ

Олександр Дмитрович Гусаков (нар. 26 серпня 1938) – видатний український лікар-отоларинголог, доктор медичних наук, професор. Його багаторічна наукова та практична діяльність тісно пов'язана із Запорізьким краєм, де він зробив значний внесок у розвиток оториноларингології.

З 1972 року Олександр Дмитрович розпочав свою діяльність у Запорізькій медичній академії післядипломної освіти (раніше Запорізький інститут удосконалення лікарів).

З 1988 року він обіймав посаду завідувача кафедри оториноларингології в цій академії, де пропрацював багато років.

Олександр Дмитрович Гусаков вважається засновником потужної запорізької отохірургічної школи. У 1986 році він заснував Центр мікрохірургії вуха на базі відділення Запорізької обласної лікарні.

Він розробив та впровадив у практику схему так званої "закритої хірургії середнього вуха", а також сконструював оригінальний набір мікроінструментів для операцій з покращення слуху, які свого часу були виготовлені на замовлення на одному із заводів Запоріжжя.

Під його керівництвом та за його методиками було підготовлено багато висококваліфікованих фахівців у галузі оториноларингології, які працюють як у Запоріжжі, так і за його межами.

Його діяльність значно покращила якість медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями вуха в Запорізькій області та в Україні загалом.

АКАДЕМІК ОЛЕКСАНДР НИКОНЕНКО – ЗАСНОВНИК ХІРУРГІЧНОЇ ШКОЛИ ЗАПОРІЖЖЯ

Олександр Семенович Никоненко – український лікар-хірург, доктор медичних наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік НАМН України, Герой України. Він є засновником трансплантаційної служби та хірургічної школи в Запоріжжі.

Олександр Никоненко родом не з нашого міста, але все життя живе і працює в Запоріжжі.

У 1992 році під його керівництвом у Запоріжжі було вперше в Україні організовано Центр трансплантації та хронічного гемодіалізу.

Піонер трансплантології в Україні:

- У 1992 році він провів першу в Україні операцію з пересадки нирки в Запоріжжі.
- У 1994 році – першу трансплантацію печінки.
- У 1996 році – комплексну операцію з трансплантації підшлункової залози та нирки.
- У 2003 році – першу в Україні успішну операцію з пересадки серця.
- У 2011 році – одночасну трансплантацію

печінки, нирки та підшлункової залози.

Обіймав посаду ректора Державного закладу "Запорізька медична академія післядипломної освіти Міністерства охорони здоров'я України".

Очолював хірургічну асоціацію Запорізької області, що свідчить про його лідерську роль у медичній спільноті регіону.

Під його керівництвом було підготовлено багато фахівців-трансплантологів для всіх регіонів України на базі кафедри трансплантації Запорізької медичної академії післядипломної освіти.

Є автором понад 520 наукових праць, 4 монографій, 4 посібників, які є цінними для медичної спільноти.

ВИДАТНІ ДІЯЧІ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА

Запоріжжя відоме не лише своєю героїчною історією, а й культурними надбаннями. Митці цього краю збагатили українську та світову культуру яскравими музичними, літературними, художніми й театральними здобутками. Їхня творчість формує національну ідентичність, прославляє Україну на міжнародній арені та надихає нові покоління митців.

ГРИГОРІЙ ЧУХРАЙ

Григорій Наумович Чухрай (1921–2001) – видатний український радянський кінорежисер, сценарист, народний артист СРСР. Він увійшов в історію світового кінематографа завдяки своїм глибоким, гуманістичним фільмам, що відображали складні людські долі.

Народився 23 травня 1921 року в Мелітополі. У

дитинстві пережив Голодомор, після чого мати вивезла його до П'ятигорська.

З 1939 року служив у Червоній Армії, був офіцером-зв'язківцем у повітряно-десантних військах. Брав участь у боях на Південному, Сталінградському, Донському фронтах, неодноразово закидався в тил ворога. Був тричі поранений (двічі – важко).

У 1953 році закінчив режисерський факультет Всесоюзного державного інституту кінематографії (ВДІКу).

Кар'єра:

- Розпочав режисерську роботу на Київській кіностудії художніх фільмів (1953–1955).
- З 1956 року працював на кіностудії "Мосфільм".
- Викладав у ВДІКу, керував режисерською майстернею.

Зняв низку всесвітньо відомих фільмів, які стали класикою радянського та світового кінематографа. Серед них:

- "Сорок перший" (1956): Спеціальний приз Каннського кінофестивалю (1957).
- "Балада про солдата" (1959): Один з найвідоміших його фільмів, який приніс йому міжнародне визнання, включаючи Приз Каннського кінофестивалю та Ленінську премію (1961). Номінувався на премію "Оскар".
- "Чисте небо" (1961): Головний приз Московського міжнародного кінофестивалю.

Його фільми відзначалися глибоким психологізмом, увагою до внутрішнього світу людини та антивоєнним пафосом, що робило його одним з найвизначніших представників "відлиги" в радянському кіно.

На знак вшанування його пам'яті, у 2016 році одна з вулиць Мелітополя була названа його іменем. У місцевих краєзнавчих матеріалах та публікаціях часто згадується його зв'язок з Мелітополем.

ОЛЕКСАНДР ЦФАСМАН - РОДОНАЧАЛЬНИК РАДЯНСЬКОГО ДЖАЗУ

Олександр Наумович Цфасман (1906–1971) – видатний радянський піаніст-віртуоз, композитор, диригент, аранжувальник та перший у СРСР джазовий музикант-професіонал. Його називають одним із родоначальників радянського джазу.

Він народився в Олександрівську, який у 1921 році був перейменований на Запоріжжя. З семи років навчався грі на скрипці та фортепіано. У 12 років вступив на фортепіанне відділення Музичного технікуму в Нижньому Новгороді. У 1925–1930 роках навчався на фортепіанному відділенні Московської консерваторії, яку закінчив із золотою медаллю.

Його батько, Нахіль Айзикович Цфасман, був власником "Першої перукарні" та платної бібліотеки в прибутковому будинку купця Лещинського (нині проспект Соборний, 52). Саме в цьому будинку проживала родина Цфасманів.

Джазова кар'єра:

- У 1926 році створив перший професійний

джазовий колектив у Москві – "АМА-джаз". Цей оркестр вперше виконав джазову музику на радіо та першим записав її на грамплатівку.

- 1932 році організував ансамбль "Московські хлоп'ята" (пізніше відомий як "джаз-оркестр Олександра Цфасмана").

- З 1939 по 1946 рік очолював джаз-оркестр Всесоюзного Радіокомітету.

- У 1939 році відбулася перша радянська джазова телепередача за участю його оркестру.

Автор численних оркестрових п'єс, концертів, музики до спектаклів і кінофільмів. Його композиції, такі як "Звуки джазу", "Невдале побачення", "Втомлене сонце", "Щасливий дощ", стали дуже популярними.

У 1966 році був одним із засновників Європейської джазової асоціації.

У 2020 році на фасаді будинку Лещинського в Запоріжжі був створений мурал із портретом Олександра Цфасмана. Цей стінопис, виконаний у стилі поп-арт художником Олександром Корбаном, є важливим елементом увічнення пам'яті видатного земляка та сприяє підвищенню обізнаності про нього серед містян.

ОЛЕКСАНДР ТИШЛЕР - МАЙСТЕР ЖИВОПИСУ ТА ГРАФІКИ.

Олександр Григорович Тишлер (1898–1980) – видатний український живописець, графік, театральний художник, скульптор. Він увійшов в історію світового мистецтва як першокласний майстер живопису та графіки,

а його творчість відзначалася багатогранністю та оригінальністю.

Народився 26 липня 1898 року в Мелітополі у родині столяра-червонодеревника.

Після закінчення єврейської школи в Мелітополі, у 1912 році вступив до Київського художнього училища. Навчався у студії Олександри Екстер (1918) та у ВХУТЕМАСі (на початку 1920-х років).

У 1920–1921 роках, після навчання в Києві, він повернувся до Мелітополя, де став організатором та художником місцевих "Вікон РОСТА". Це був його перший значний внесок у мистецтво та громадське життя. Брав участь у київських виставках.

Театральна діяльність:

- З 1927 року працював художником Білоруського державного єврейського театру та єврейського театру в Харкові.

- У 1930 році став першим художником першого у світі циганського театру "Ромен".

- У 1935–1939 роках був головним художником Державного єврейського театру в Москві.

- Створював декорації до вистав "Король Лір", "Містерія Буф" та багатьох інших.

Увійшов в історію світового мистецтва як першокласний майстер живопису та графіки. Його творчість різноманітна та багатогранна – від форескізів до великих полотен.

Лауреат Державної премії (1946), Заслужений діяч

мистецтв Узбецької РСР (1943), кавалер ордена "Знак Пошани".

На знак вшанування його пам'яті, у 2016 році вулицю та провулок Котовського в Мелітополі було перейменовано на вулицю та провулок Олександра Тишлера. У Мелітопольському краєзнавчому музеї представлена невелика частина його творчої спадщини: графічні роботи, живопис та особисті речі.

У багатьох міст та регіонів України є поети, які стали невід'ємною частиною їхньої регіональної ідентичності. При згадці Донеччини одразу спадають на думку рядки Стуса та Сосюри, коли чуємо про Харків, то в голові відразу спливає силуєт Жадана.

А що ж у нас? Чи є у нашому краї митець, чия творчість може репрезентувати Запорізьку область на всю країну? Відповідь однозначна — Петро Ребро. Поет, прозаїк, публіцист, гуморист і сатирик, перекладач, журналіст, громадський і культурний діяч. Людина, яка більшість свого життя та творчості присвятила рідному запорізькому краю

ПЕТРО РЕБРО - ГОЛОС ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ

Петро Павлович Ребро (1932–2014) — видатний український поет, прозаїк, драматург, публіцист, літературознавець, гуморист і сатирик, перекладач, журналіст, громадський і культурний діяч. Його називають "голосом Запорізького краю", адже більшість свого життя та творчості він присвятив рідній Запорізькій області.

*Ні, ти не знаєш добре України,
Якщо на Запоріжжі не бував,
Де небо – то від хвиль Дніпрових сине,
То золоте – від степових заграб*

Народився 19 травня 1932 року в селі Білоцерківка Куйбишевського (нині Пологівського) району Запорізької області.

У 1953 році закінчив Запорізький педагогічний інститут.

Професійна діяльність:

- Працював учителем, а згодом – у редакціях обласних газет "Червоне Запоріжжя" та "Запорізька правда".
- Був старшим редактором в обласному книжково-газетному видавництві.
- З 1967 по 1998 рік очолював Запорізьку обласну організацію Спілки письменників України.
- Керував науково-редакційним підрозділом з підготовки та випуску серії книг "Реабілітовані історією".

Почав писати у 1943 році. Автор близько 100 виданих книг для дорослих і дітей, серед яких ліричні та сатиричні збірки, драми, публіцистика. Відомий своїми "Козацькими жартами".

Фундатор Запорізької обласної організації Товариства української мови "Просвіта" та Асоціації національно-культурних товариств Запорізької області. Був президентом Міжнародної асоціації гумористів "Весела Січ". Активно відстоював права української мови та

культури, виступав за екологічну безпеку регіону.

Номінант Національної премії України імені Т. Г. Шевченка, лауреат всеукраїнських та обласних літературних премій (ім. С. Руданського, ім. І. С. Нечуя-Левицького, ім. В. Лісняка та інших), переможець фестивалів гумору та сатири.

Почесний доктор Запорізького національного університету, почесний громадянин села Білоцерківки та міста Запоріжжя, що свідчить про його високе визнання в регіоні та країні.

ВОЛОДИМИР ВОЙНОВИЧ

Володимир Миколайович Войнович (1932–2018) – видатний російський прозаїк, поет, драматург, автор пісень та художник-живописець. Він відомий як дисидент, який тривалий час перебував в еміграції, та автор знаменитої трилогії про солдата Івана Чонкіна.

Народився 26 вересня 1932 року в Сталінабаді (нині Душанбе, Таджикистан). У 1941 році, після арешту батька, сім'я переїхала до Запоріжжя, де Володимир провів значну частину своєї юності. У Запоріжжі він закінчив ремісниче училище, працював на алюмінієвому заводі та на будівництві. Саме звідси він пішов до армії.

Літературна кар'єра:

- У 1960 році влаштувався редактором на радіо.
- Написав вірші до пісні "Чотирнадцять хвилин до старту", яка здобула всесоюзну популярність.
- З 1962 року був членом Спілки письменників СРСР.

- Автор відомих романів, таких як "Життя і надзвичайні пригоди солдата Івана Чонкіна" та "Москва 2042".

Активно брав участь у русі за права людини, що призвело до конфлікту з радянською владою. У 1974 році його виключили зі Спілки письменників, а в 1980 році вислали з СРСР і позбавили громадянства. З 1980 по 1992 рік жив у ФРН, потім у США, співпрацював з радіо "Свобода". У 1990 році йому повернули радянське громадянство, і він повернувся до СРСР.

Запорізький період його життя відображений у його книзі "Автопортрет. Роман мого життя" (2010), де він ділився спогадами про місто. У 2012 році він відвідав Запоріжжя, де зустрівся зі своїми рідними та громадськістю, підтверджуючи свій зв'язок з містом.

Лауреат Державної премії РФ (2000) за роман "Монументальна пропаганда", а також премії ім. А. Сахарова "За громадянську мужність письменника" (2002).

Його твори перекладені більш ніж 30 мовами, стали основою для фільмів та спектаклів, що свідчить про їхню міжнародну значущість.

МАРІЯ СОКІЛ-РУДНИЦЬКА

Марія Іванівна Сокіл-Рудницька (1902–1999) – видатна українська оперна співачка (сопрано), музична педагогиня та меценатка. Її вважають однією з найвидатніших українських співачок XX століття після Соломії Крушельницької. Життя Марії Сокіл-Рудницької, сповнене творчих злетів та випробувань, розпочалося на території сучасної Запорізької області.

Народилася 18 жовтня 1902 року в селі Жеребець (нині село Таврійське, Оріхівський район, Запорізька область) у родині сільських вчителів.

Дитинство провела в селі Гусарка. Здобула початкову освіту, а потім навчалася в комерційній школі в Катеринославі (нині Дніпро). Вокальну освіту здобула в Катеринославській музичній школі (пізніше консерваторії) у класі Зінаїди Малютіної.

Оперна кар'єра в Україні:

- З 1920 року співала в хорі Катеринославського оперного театру.
- У 1927 році дебютувала на сцені Харківської опери, де невдовзі стала примадонною.
- З 1930 по 1932 рік була солісткою Київської державної академічної української опери.
- Її репертуар включав партії Маргарити у "Фаусті", Тетяни в "Євгенії Онєгіні", Снігуроньки, Одарки в опері "Запорожець за Дунаєм".

Міжнародна кар'єра та еміграція:

- У 1932 році через репресії виїхала за кордон.
- У 1933 році стала лауреаткою Міжнародного конкурсу вокалістів у Відні.
- Гастролювала в Берліні, Празі, Варшаві, Вільнюсі, Ризі.
- У 1937–1938 роках концертувала в США та Канаді, а після початку Другої світової війни набула статусу біженки.
- Знімалася у фільмі-опері "Запорожець за

Дунаєм" (1938) першої української кінокомпанії за кордоном "Avramenko Film Company".

З 1958 року викладала у Філадельфійській музичній академії, а потім у власній музичній школі. Заснувала та утримувала в Нью-Йорку фундацію свого імені для підтримки української музичної культури.

У 1992 році вперше після довгої відсутності відвідала Україну, а у 1995 році приїхала до Запоріжжя.

Заснувала фундацію для підтримки української музичної культури, що свідчить про її відданість Батьківщині та її мистецтву навіть на відстані.

ОЛЕГ ГОНЧАРЕНКО

Олег Миколайович Гончаренко (1959–2024) – видатний український поет, прозаїк, публіцист, перекладач, красномовець та громадський діяч. Хоча народився в Казахстані, більшість свого життя він провів у Мелітополі Запорізької області, ставши невід'ємною частиною літературного та культурного життя регіону.

Народився 5 серпня 1959 року в місті Теміртау Карагандинської області (Казахстан). У 1962 році його родина переїхала до Мелітополя, де він закінчив школу та технічне училище. Навчався в Мелітопольському автомоторному технікумі та Мелітопольському державному педагогічному інституті.

Автор понад двадцяти книг поезії, прози, публіцистики. Його твори перекладалися на різні мови.

Літературна та громадська діяльність:

- Член Національної спілки письменників

України (з 1993 року).

- Член Національної спілки журналістів України (з 2014 року).

- Член Мелітопольської міської спілки краєзнавців (з 2013 року).

- Член Міжнародної літературно-мистецької Академії України (з 2015 року).

- Член Міжнародної Академії культурних взаємозв'язків Румунії (з 2016 року).

- Член Асоціації українських письменників (з 2017 року).

- Член Міжнародного клубу Абая, Алмати, Казахстан (з 2018 року).

Як член Мелітопольської міської спілки краєзнавців та лауреат Запорізької обласної краєзнавчої премії імені Якова Новицького, він активно досліджував та популяризував історію та культуру Запоріжжя.

Був нагороджений медаллю Мелітопольської міської ради "За внесок у розвиток міста Мелітополя" (2015) та званням Почесного громадянина Мелітополя (2019), що свідчить про його значний вплив на розвиток міста та визнання громадою.

Незважаючи на окупацію Мелітополя, він відмовився від російського паспорта і виїхав з окупованої території, демонструючи свою незламну патріотичну позицію та відданість Україні.

Помер 20 червня 2024 року в місті Тарту (Естонія) після тривалої хвороби, куди виїхав з окупованого

Мелітополя.

СПОРТСМЕНИ: ОЛІМПІЙСЬКІ БОГИ ЗАПОРІЖЖЯ

Запорізький край подарував Україні чимало славетних спортсменів, олімпійських чемпіонів та рекордсменів світу. Вони здобували перемоги на найвищих спортивних аренах, прославляючи своє місто та державу. Їхні досягнення – це приклад наполегливості, сили волі та прагнення до перемоги для сучасної молоді.

ЯКІВ ПУНКІН

Яків Григорович Пункін (1921–1994) – видатний український радянський борець класичного (греко-римського) стилю, перший олімпійський чемпіон із Запоріжжя.

Народився 8 грудня 1921 року в Запоріжжі. У 14 років почав займатися французькою (греко-римською) боротьбою під керівництвом Олексія Фешотта. До війни став чемпіоном України.

З перших днів війни був на фронті, потрапив у німецький полон і провів більшу частину війни в нацистських концтаборах. Після звільнення у 1945 році відновив тренування.

У 1940 році закінчив Київську школу тренерів. Саме в Запоріжжі він почав займатися боротьбою, тренувався в місцевому клубі "Металург" та здобув перші значні перемоги на українських змаганнях.

Спортивні досягнення:

- Олімпійський чемпіон XV Олімпійських ігор у

Гельсінкі (1952) у напівлегкій ваговій категорії (62 кг). Це була перша золота олімпійська медаль для Запоріжжя та одна з перших для України.

- П'ятиразовий чемпіон СРСР (1949, 1950, 1951, 1954, 1955).
- Дворазовий переможець Всесвітніх фестивалів молоді та студентів (Берлін, 1951; Бухарест, 1953).
- Неодноразовий чемпіон та призер УРСР.

З 1950 по 1981 рік працював тренером з греко-римської боротьби, виховуючи нові покоління спортсменів.

У Запоріжжі встановлено пам'ятник Якову Пункіну на Алеї трудової і спортивної слави. Його борцівський стиль, який називали "блискавка на килимі", та численні перемоги на всесоюзних та міжнародних змаганнях свідчать про його виняткову майстерність.

ЛЕОНІД ЖАБОТИНСЬКИЙ

Леонід Іванович Жаботинський (1938–2016) – видатний український радянський спортсмен, важкоатлет, дворазовий абсолютний олімпійський чемпіон. Його ім'я стало синонімом сили та неперевершеності у важкій атлетиці, а значна частина його життя та спортивної кар'єри була тісно пов'язана із Запоріжжям.

Хоча народився на Сумщині, Леонід Жаботинський довгий час мешкав у Запоріжжі і називав його своїм рідним містом. Саме тут він тренувався більшу частину своєї спортивної кар'єри.

Закінчив Харківський педагогічний інститут (1965). Служив військовим радником на Мадагаскарі, працював

проректором Московського інституту підприємництва і права.

Спортивна кар'єра:

- Розпочав спортивний шлях з легкої атлетики (штовхання ядра), також займався боротьбою та боксом.
- У 19 років став майстром спорту з штовхання ядра та бронзовим призером чемпіонату України.
- Перейшов у важку атлетику, де досяг виняткових успіхів.
- Дворазовий абсолютний олімпійський чемпіон у суперважкій ваговій категорії (Токіо, 1964; Мехіко, 1968).
- Чотириразовий чемпіон світу (1964–1966, 1968).
- Дворазовий чемпіон Європи (1966, 1968).
- П'ятиразовий чемпіон СРСР (1964–1969).
- Встановив 19 світових рекордів, 20 рекордів СРСР та 58 рекордів УРСР.
- Був прапороносцем команди СРСР на відкритті Олімпійських ігор 1968 року та на закритті в 1964 та 1968 роках.

З його ініціативи у 1979 році в Запоріжжі було збудовано клуб та відкрито СДЮСШОР "Спартак" з важкої атлетики, що сприяло розвитку цього виду спорту в регіоні.

Леонід Жаботинський є Почесним громадянином Запоріжжя. У Запоріжжі встановлено пам'ятник видатному спортсмену-важкоатлету. Традиційний турнір Запорізької області з важкої атлетики носить його ім'я.

Його син Руслан написав книгу "Мій батько – Леонід Жаботинський", яка значною мірою охоплює запорізький період його життя.

В інтерв'ю 2012 року Жаботинський підкреслював: "Я – українець, і всі свої перемоги присвятив Україні і тому місту, де я жив і живу в даний час", маючи на увазі Запоріжжя.

ДЕНИС СИЛАНТЬЄВ

Денис Олегович Силантьєв (нар. 1976) – видатний український спортсмен (плавець), заслужений майстер спорту України, призер Олімпійських ігор, чемпіон світу та Європи з плавання. Він також є науковцем, громадським діячем та колишнім народним депутатом України.

Народився 3 жовтня 1976 року в місті Запоріжжі. Почав займатися плаванням у шість років через проблеми зі здоров'ям. У віці 15 років виконав норматив майстра спорту. Закінчив Запорізький національний університет, де у 2001 році захистив кандидатську дисертацію на тему "Реабілітація слабозорих дітей засобами плавання", ставши кандидатом педагогічних наук.

Спортивні досягнення:

- Срібний призер Олімпійських ігор у Сіднеї (2000) на дистанції 200 м батерфляєм.
- Перший чемпіон світу з плавання в історії незалежної України (Перт, 1998) на дистанції 200 м батерфляєм.
- Чотириразовий володар Кубка світу в номінації "батерфляй" (1996, 1997, 1998, 1999).

- Чемпіон Європи (2001, 2004).
- Встановив 37 рекордів України. Його рекорд на 200 м батерфляєм (1 хв 55,42 сек), встановлений у 2002 році, був перевершений лише у 2019 році.
- Брав участь у чотирьох Олімпіадах (1996, 2000, 2004, 2008).
- Ніс прапор України на відкритті Олімпійських ігор в Афінах (2004).

Громадська діяльність:

- У 2008 році заснував "Фонд підтримки молодіжного та олімпійського плавання", який відкрив "Клуби дитячого плавання" в десяти містах України з безкоштовним навчанням.
- Співавтор книги "Плавання в школі" та автор книги "Записки нормального українця".
- Активно займається реабілітацією військових плаванням у рамках проєкту "Вільні хвили" в Запоріжжі.

Встановлення 37 національних рекордів підкреслює його виняткову майстерність та домінування у своєму виді спорту. Активно працює над розвитком дитячого та олімпійського плавання в Україні, надаючи безкоштовні можливості для навчання дітей.

Має звання Заслуженого майстра спорту України, нагороджений орденами "За заслуги" II та III ступенів, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

"Містер Батерфляй": Це прізвисько, закріплене за ним журналістами, відображає його виняткову майстерність у стилі батерфляй.

ОЛЕНА ЖУПІНА

Олена Григорівна Жупіна (нар. 1973) – видатна українська спортсменка, яка спеціалізувалася у стрибках у воду. Вона є призеркою Олімпійських ігор, дворазовою чемпіонкою світу та Європи, а також Заслуженим майстром спорту України.

Народилася 23 серпня 1973 року в Запоріжжі. З 4 до 8 років займалася спортивною гімнастикою, після чого перейшла до стрибків у воду. Закінчила факультет фізичного виховання (1994) та факультет журналістики (2003) Запорізького національного університету.

Протягом своєї спортивної кар'єри вона виступала за запорізький спортивний клуб «Мотор-Січ», що є одним з провідних спортивних центрів регіону.

Спортивні досягнення:

- Бронзова призерка XXVII Олімпійських ігор у Сіднеї (2000) у синхронних стрибках з трампліна 3 м (у парі з Ганною Сорокіною).
- Дворазова чемпіонка світу (Перт, 1998) в індивідуальних та синхронних стрибках з вишки 10 м.
- Чемпіонка Європи (1999) у синхронних стрибках з трампліна.
- Володарка Кубків Європи (1995, 1997, 1998) та світу (1999).
- 26-разова чемпіонка України (1992–1998).
- Учасниця трьох Олімпійських ігор (Атланта, 1996; Сідней, 2000; Афіни, 2004).

Заслужений майстер спорту України (1998).

Після завершення спортивної кар'єри працює в журналістиці, була ведучою спортивних новин та співведучою програми «Формула успіху».

Її численні перемоги на чемпіонатах світу, Європи та Олімпійських іграх зробили її однією з найуспішніших українських стрибунк у воду. Окрім спортивних досягнень, Олена Жупіна також реалізувала себе у журналістиці, демонструючи широкий спектр талантів.

Є повним кавалером ордена княгині Ольги (1998, 2000, 2006) та кавалером ордена «За заслуги» 3-го ступеня (1999), а також лауреаткою Всеукраїнської премії «Жінка III тисячоліття» (2008).

ВОЛОДИМИР ЯЩЕНКО

Володимир Ілліч Ященко (1959–1999) – легендарний український легкоатлет, стрибун у висоту, рекордсмен світу та чемпіон Європи. Його називали "останнім королем перекидного стрибка", адже він був останнім світовим рекордсменом у цьому стилі.

Народився 12 січня 1959 року в Запоріжжі. Почав займатися стрибками у висоту досить пізно, у віці 12 років. Його тренером став Василь Іванович Телегін. Вже у 15 років він подолав висоту 203 см.

Світові рекорди:

- У 1976 році встановив світовий рекорд для юніорів – 222 см, побивши рекорд Валерія Брумеля.
- У 1977 році на матчі юніорів у Тбілісі встановив свій перший світовий рекорд серед дорослих – 233 см. Це зробило його наймолодшим світовим

рекордсменом в історії стрибків у висоту.

- 12 березня 1978 року на чемпіонаті Європи в Мілані двічі покращив світовий рекорд у стрибках у висоту в приміщенні, подолавши спершу 232 см, а потім 235 см.

- У 1978 році на відкритому повітрі встановив світовий рекорд – 234 см.

Титули:

- Чемпіон Європи (1978).
- Чемпіон Європи в приміщенні (1978).
- Заслужений майстер спорту СРСР (1978).
- У 1977 році був названий кращим спортсменом світу.

У 1979 році отримав важку травму коліна, що фактично перекреслила його спортивну кар'єру. Після кількох операцій та спроб повернутися, у 24 роки він був змушений завершити виступи.

У Запоріжжі встановлено меморіальну дошку на честь Володимира Ященка на базі палацу спорту "ZTR", приурочену до 40-річчя встановлення його світового рекорду. У місті є ініціативи щодо перейменування провулка на честь легендарного стрибуну.

Його називали "генієм" та "летючим хлопцем", що свідчить про його винятковий природний талант та координацію.

ЄВГЕН ХАЧЕРІДІ

Євген Григорович Хачеріді (нар. 1987) – відомий

український футболіст, центральний захисник. Він здобув популярність завдяки своїм виступам за національну збірну України та київське «Динамо».

Народився 28 липня 1987 року в Мелітополі Запорізької області. Починав грати у футбол у рідному Мелітополі за клуб «Олком».

Клубна кар'єра:

- «Олком» Мелітополь (2005–2007)
- «Волинь» Луцьк (2006–2008, на правах оренди, потім повноцінний контракт)
- «Динамо» Київ (2008–2018) – провів 237 матчів, забив 8 голів. Здобув 3 титули чемпіонату України, 2 Кубки України, 3 Суперкубки України.
- ПАОК (Греція, 2018–2019) – чемпіон Грецької Суперліги та володар Кубка Греції.
- «Динамо» Брест (Білорусь, 2020–2021) – володар Суперкубка Білорусі.
- «Штурм» Іванків (аматорський клуб, 2023) – віщечемпіон України серед аматорів.
- У березні 2025 року відновив кар'єру, приєднавшись до аматорського клубу «Авангард» (Лозова).

Кар'єра у збірній:

- Дебютував за національну збірну України 10 жовтня 2009 року.
- Провів 51 матч, забив 3 голи (2009–2018).
- Учасник фінальних турнірів Євро-2012 (3 матчі) та Євро-2016 (3 матчі), де відіграв без заміन усі

матчі.

Амплуа: Центральний захисник.

Окрім виступів за аматорський клуб, працює скаутом у київському «Динамо».

Вважається одним з найсильніших центральних захисників свого покоління в Україні, відомий своєю міццю, грою головою та вмінням читати гру. Здобув численні трофеї у складі різних клубів, включаючи чемпіонські титули в Україні та Греції.

Його участь у двох чемпіонатах Європи (Євро-2012 та Євро-2016) підкреслює його значущість для українського футболу.

Запорізький край – це земля з багатою історією, що подарувала Україні та світу видатних діячів у різних сферах життя: від легендарних козацьких ватажків і талановитих учених до митців і славетних спортсменів.

Їхні досягнення стали не лише надбанням нашого регіону, а й вагомим внеском у розвиток держави та світової науки, культури й спорту.

Саме завдяки таким особистостям формується історія, розвивається наука і культура, прославляється Україна на весь світ.

Нехай їхній приклад буде орієнтиром для нових поколінь, які продовжуватимуть традиції успіху і творитимуть майбутнє нашого краю.